

Folk-ras-mänsklighet

Rudolf Steiner var en av de första i vårt århundrade som framhöll, att alla gamla ras- och blodsgemenskaper måste övervinnas. Steiner var så radikal att han hävdade att t o m nationalismen, en "helig ko" vid seklets början, inte annat var än en fortsättning av ras- och stamgemenskaper.

Endast genom fria individer kunde utvecklingen gå framåt. I sin skrift "Frihetens filosofi" utvecklade han det teoretiska grundlaget för en etisk individualism. Endast den ansvarsmedvetna människan kan i frihet bygga det sociala. All socialism som påtrycks utifrån förlorar etisk kraft. På samma sätt förlorar alla impulser som styrs av ras- och blodsinstinkter sin etiska kvalitet och därmed sociala kraft. I stället ställs grupp mot grupp i oförsonlig kamp — Europa kommer då att gå mot förödande framtida krig.

I en föredragscykel i Christiania 1910 försökte Steiner påvisa nödvändigheten av en ny folkkänedom — varje folk måste förstå sitt eget om man skulle kunna ställa sig i positiv relation till andra folk. Kärlek till det annorlunda, respekt för särarten som har så mycket att lära oss, måste utvecklas. Hävdar man att alla människor är lika, identiska, så bäddar man för rasism och folkhat. Ty alla folk — liksom alla människor — är olika, unika, egenartade. När man kräver att andra skall likna en själv för att vara "riktig", då genereras rasism. Ödmjuk inlevelse, empatiförmåga är vad som behöver utvecklas idag hos en mänsklighet, som blivit alltmer självisk.

I föredragsserien försökte Steiner karakterisera olika folk och raser — det som vi måste bli medvetna om i vårt omedvetna och övervinna. Varje folk, varje ras har positiva och negativa sidor. Naturligtvis gäller det inte minst den vita rasen, som bragt så många problem över mänsklig-

Folkvett • 2/91

heten till förintelsens gräns. Vi är alla olika men likvärdiga. Vi måste lära oss uppskatta olikheterna.

Om man försöker karakterisera olika trädslag och framhåller tallens knotiga grenar och jämför med björkens outvecklade och omtalar tallens lösa virke jämfört med ekens hårda, starka, då kan någon utropa "Vilken rasist - han kallar tall knotig, björk outvecklad och förtalar t o m virket i tallen". Ungefär så går vissa grupper tillväga när man vill misskreditera antroposofin. Steiners föredrag, avsedda att väcka folkförståelse gör man till rasistisk propaganda genom att helt enkelt utesluta allt positivt som sägs i karakteristiken. "Kvinnan har svagare muskelsystem än mannen, kortare lemmar, men har förmågan att fortplanta livet och nära det växande. Mannen är mera förträad". Är det "rasism", antifeminism med "anklagelser" om svagt muskelsystem, korta lemmar, mannen förtalas! Idag är det svårt att överhuvudtaget tala om folkindividualiteter utan att missförstås. Ändå är det enda vägen till övervinnande av folkhat och rasism. "Ingenting leder så till den grad in i dekadans som ideal byggda på ras- folk- och blodsgemenskaper" (Steiner 26/10 1917). "Varje enskilt folk, jag t o m alla enskilda små folkspillror har i helheten sin särskilda uppgift" (16/6 1910). Svensken idag har svårt finna sin identitet, i det nya Europa, i världen. Vi har berövats historien och självkänedom. En ny positiv folkkunskap är nödvändig.

Hans Möller

Svar:

Möller bekräftar tydligt att antroposofin anser att människor har olika psykiska egenskaper efter sin "rastillhörighet" och "folktillhörighet". Människor av olika "raser" sägs vara "olika men likvärdiga".

I en bättre värld än den vi lever i kunde detta kanske ha varit ett oförargligt påstående. Tyvärr lever vi emellertid i en värld där rasismen fortfarande är en kraft att räkna med. Rasism finns i många varianter. De farligaste varianterna deklarerar inte öppet att de anser att människor har olika värde alltefter sin "ras". Apartheids förespråkare har t ex hävdade att vita, svarta och färgade har lika värde men att de är olika, och därför också ska leva åtskilda. Den som är motståndare till rasdiskriminering (och det är säkert Möller) bör akta sig för att ge indirekt understöd åt sådana uppfattningar.

Rudolf Steiners teorier om "ras"-skillnader saknar varje form av verklighet-sunderlag. Det finns t ex inget som helst stöd i psykologisk eller annan vetenskaplig forskning för de skillnader mellan människo-"raser" som han gjorde gällande. (Möllers botaniska bildspråk är för övrigt grovt missvisande. Vi människor skiljer oss inte åt som tallar, björkar och ekar. Vi tillhör alla samma art.)

Som framgick i min artikel i Folkvett (1988, nr 4) sammanfaller däremot Steiners uppfattningar om de olika "rasernas" egen-

skaper med gängse rasfördomar bland vita människor. Detta är skäl nog att ta avstånd från hans rasläror. En aldrig så stark övertygelse bland antroposofer om alla människors lika värde ändrar inte på detta.

För sin tid var Steiners uttalanden inte särskilt anmärkningsvärda. De var ett tämligen mildt uttryck för de på denna tid gängse uppfattningarna. Det anmärkningsvärda är att våra dagars antroposofer inte klarar av att säga: "På denna punkt hade Steiner fel. Detta tar vi avstånd ifrån."

Möller hävdar att "enda vägen till övervinnande av folkhat och rasism" är att fästa större vikt vid skillnader mellan "raser" och folk. Hans ståndpunkt innebär att människor ska bemötas på olika sätt alltefter vilken "ras" de tillhör. Att göra så är alldeles detsamma som att låta sitt handlande styras av rasfördomar. Ett sådant beteende är visserligen förenligt med en abstrakt tro på alla människors lika värde, men det är inte förenligt med full respekt för varje enskild individ som en unik och likaberättigad medmänniska.

Sven Ove Hansson

Antroposofi och intelligens

I den norska tidskriften Humanist, nr 4-5 1990, bemötte antroposofen Niels Magnus Bugge den svenske journalisten Håkan Blomqvists kritik av antroposofin. Så här skrev han bl a:

"1. De sitater jeg anførte i min forrige artikkel burde kunne vise at Steiner har et langt mer sammensatt syn på rasenes forskjellighet enn det som HB og den litt mer redelige S.O. Hansson tilskriver ham. 2. Angående negrenes 'intelligens'. Intelligens er hos Steiner langtfra utelukkende et verdipositivt ord. Det er ikke uten videre identisk med intuisjon, visdom eller klokskap, og heller ikke nødvendigvis forbundet med moral og godhet. Innenfor Steinerpedagogiken forsøker man derfor å motvirke en ensidig intelligensutvikling ved også å legge vekt på helt andre egenskaper."